

Elektroninių aukcionų taikymo Lietuvoje tyrimo ataskaita

Elektroninis aukcionas (toliau – e–Aukcionas) – kartojamasis procesas, atliekamas naudojantis elektroniniais prietaisais naujoms sumažintoms kainoms ir (ar) tam tikrų pasiūlymo elementų naujoms vertėms pateikti. Jis vyksta iš pradžių išsamiai įvertinus pasiūlymus, o taikomi automatiniai vertinimo metodai sudaro galimybę pasiūlymus išdėstyti eilės tvarka. Dėl to tam tikroms paslaugų pirkimo sutartims ir tam tikroms darbų pirkimo sutartims, kurių objektas – intelektinės veiklos rezultatai, tokie kaip darbų projektavimas, e – Aukcionų taikyti negalima¹.

Šiuo metu Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje (toliau – CVP IS) kaupiama informacija apie e–Aukciono procedūrų taikymą skelbtuose² viešuosiuose pirkimuose, tačiau nėra galimybės nustatyti e – Aukcionų taikymo apimties neskelbtiems bei mažos vertės pirkimams.

E–Aukciono procedūrų taikymo Lietuvos viešuosiuose pirkimuose praktikos tyrimui buvo atlikta perkančiųjų organizacijų, registruotų CVP IS, apklausa. Apklauskos anketa buvo išsiųsta 7 572 CVP IS registruotų perkančiųjų organizacijų atstovams, laikotarpiu nuo 2013 m. lapkričio mėn. 11 iki 25 dienos. Iš viso gautos **1 140** užpildytos anketos (atsakymų grąža 15,1 proc.).

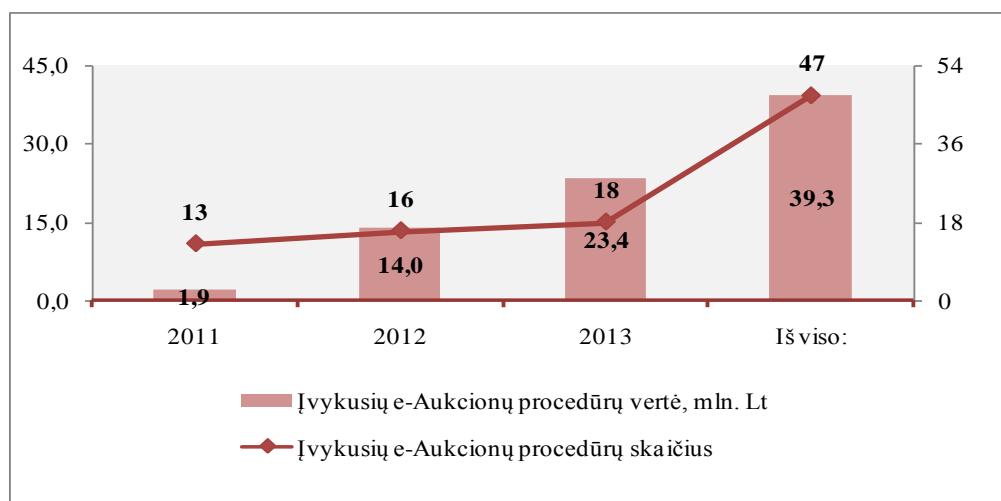
Į klausimą „Ar esate kada nors vykdę elektroninį aukcioną“ **TAIP** atsakė **8** respondentai, **NE** – **1 132** respondentai.

Ar esate vykdę elektroninį aukcioną?	Perkančiųjų organizacijų skaičius	Perkančiųjų organizacijų pasiskirstymas, proc.
Taip	8	0,7%
Ne	1.132	99,3%
Iš viso:	1.140	100,0%

1 pav. E-Aukcionus vykdžiusių perkančiųjų organizacijų skaičius 2008-2013 m.

Perkančiųjų organizacijų, taikiusių *e–Aukcionų* procedūras viešuosiuose pirkimuose (N=8), buvo prašoma nurodyti:

- *viešojo pirkimo–pardavimo sutarties sudarymo metus nuo 2008 iki 2013 metų*. Respondentų nurodyta e–Aukcionų procedūrų vykdymo pradžia – 2011 m.

2 pav. Įvykusių e–Aukciono procedūrų apimtis 2011–2013 m.

¹ Lietuvos Respublikos Viešųjų pirkimų įstatymo (Žin., 1996, Nr. 84-2000; 2006, Nr. 4-102) 2 straipsnio 8 dalis.

² 2 ir 5 standartinėse skelbimų apie pirkimą ir Sk-1 tipinėje skelbimo apie supaprastintą pirkimą formų dalyje IV. 2. 2) Informacija apie elektroninį aukcioną, Ar bus rengiamas elektroninis aukcionas (taip / ne).

- pirkimo objekto pavadinimą. Dažniausiai e–Aukcionų procedūros viešuosiuose pirkimuose buvo taikomos, įsigyjant Statybos ir remonto darbus bei Maisto produktus (žr. 3,4 pav.).

Pirkimo objektų grupė	2011	2012	2013	Iš viso:	Iš viso:
	vertė, mln. Lt				proc.
Statybos ir remonto darbai	13	1	5	19	40,4%
Maisto produktai	0	5	6	11	23,4%
Biuro įranga ir priemonės	0	10	0	10	21,3%
Kitos prekės	0	0	5	5	10,6%
Kitos paslaugos	0	0	2	2	4,3%
Iš viso:	13	16	18	47	100,0%

3 pav. E-Aukciono procedūrų skaičiaus pasiskirstymas viešuosiuose pirkimuose pagal pirkimo objektų grupes

Pirkimo objektų grupė	2011	2012	2013	Iš viso:	Iš viso:
	vertė, mln. Lt				vertė, proc.
Statybos ir remonto darbai	1,9	0,0	18,4	20,2	51,5%
Maisto produktai	0,0	13,5	4,8	18,4	46,8%
Biuro įranga ir priemonės	0,0	0,4	0,0	0,4	1,1%
Kitos prekės	0,0	0,0	0,1	0,1	0,3%
Kitos paslaugos	0,0	0,0	0,1	0,1	0,2%
Iš viso:	1,9	14,0	23,4	39,3	100,0%

4 pav. E-Aukciono procedūrų vertės pasiskirstymas viešuosiuose pirkimuose pagal pirkimo objektų grupes

- ar e–Aukcioną atlikote CVP IS ar kitomis priemonėmis. Visos perkančiosios organizacijos, vykdyd e–Aukciono procedūras, nurodė jas atlikti CVP IS priemonėmis.
- ar e–Aukcionas taikytas vykdant tarptautinį / supaprastintą pirkimą.

Pirkimo būdas pagal vertę	2011	2012	2013	Iš viso:	2011	2012	2013	Iš viso:
	vertė, mln. Lt				vertė, proc.			
Tarptautiniai pirkimai	0,0	13,5	14,5	28,0	0,0%	96,5%	62,2%	71,4%
Supaprastinti pirkimai	1,9	0,5	8,9	11,2	100,0%	3,5%	37,8%	28,6%
Iš viso:	1,9	14,0	23,4	39,3	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

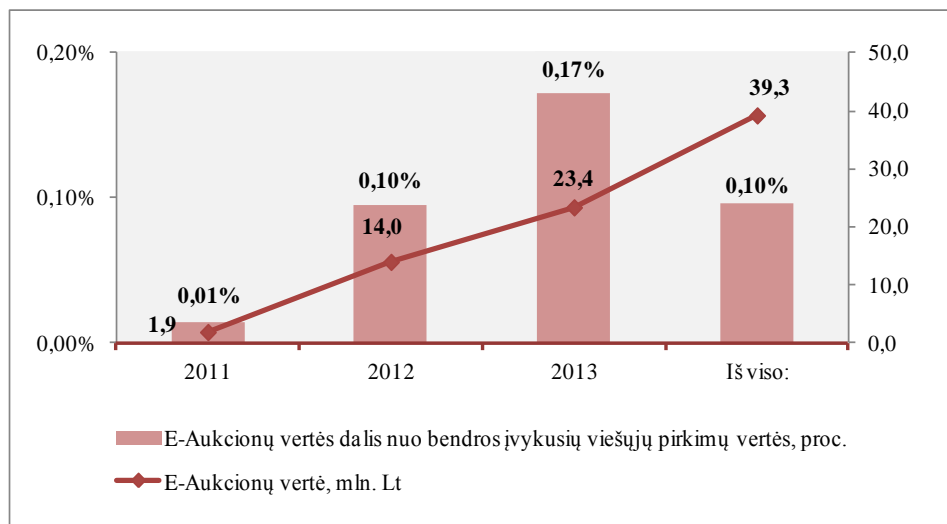
5 pav. E–Aukcionų procedūrų vertės pasiskirstymas tarptautiniuose ir supaprastintuose pirkimuose

Pirkimo būdas pagal vertę	2011	2012	2013	Iš viso:	2011	2012	2013	Iš viso:
	skaičius				skaičius, proc.			
Tarptautiniai pirkimai	0	2	2	4	0,0%	12,5%	11,1%	8,5%
Supaprastinti pirkimai	13	14	16	43	100,0%	87,5%	88,9%	91,5%
Iš viso:	13	16	18	47	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

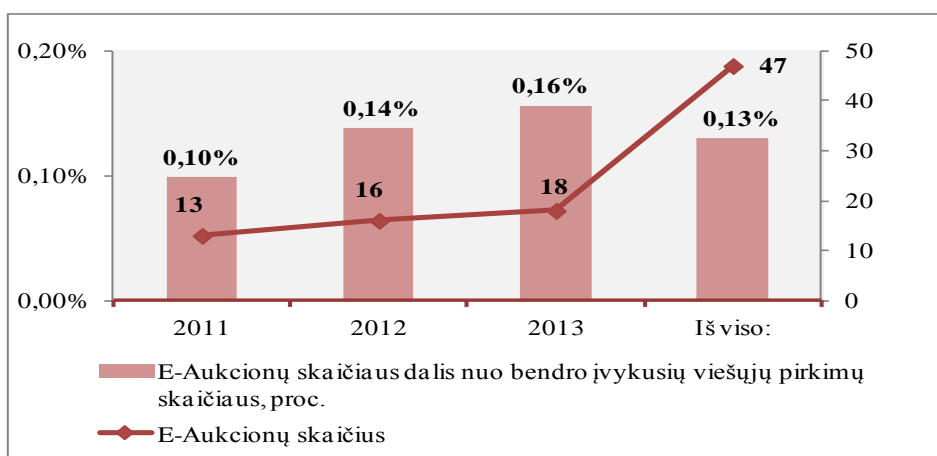
6 pav. E–Aukcionų procedūrų skaičiaus pasiskirstymas tarptautiniuose ir supaprastintuose pirkimuose

Pagal įvykusių e–Aukciono procedūrų skaičių, dažniausiai e–Aukciono procedūros buvo taikomos, vykdant supaprastintus viešuosius pirkimus (žr. 6 pav.), pagal vertę – tarptautinius viešuosius pirkimus (žr. 5 pav.).

- *nurodyti viešojo pirkimo vertę Lt (su PVM)*. E-Aukciono procedūrų apimtis 2011–2013 m. laikotarpiu sudarė apie 0,1 proc. bendros per šį laikotarpį įvykusių viešųjų pirkimų [apimties](#).³

7 pav. 2011–2013 m. įvykusių e–Aukcionų procedūrų vertės dalis nuo bendros įvykusių viešųjų pirkimų vertės, proc.

8 pav. 2011–2013 m. įvykusių e–Aukcionų procedūrų skaičiaus dalis nuo bendro įvykusių viešųjų pirkimų skaičiaus³, proc.

Iš viso 2011–2013 m. laikotarpiu e–Aukcionus nurodė vykde 8 perkančiosios organizacijos. Daugiausia e–Aukcionų vykdė AB LESTO (13) ir „Lietuvos energijos gamyba“, AB (11). Šių perkančiųjų organizacijų vykdytų e–Aukcionų skaičius (24) sudarė daugiau nei pusę visų vykdytų e–Aukcionų (47). Pagal sudarytų sutarčių vertę daugiausia e–Aukciono būdu pirko Kalėjimų departamentas prie LR teisingumo ministerijos. Ši perkančioji organizacija e–Aukciono būdu vykdė 2

³ bendras įvykusių viešųjų pirkimų skaičius be mažos vertės pirkimų. Bendra viešųjų pirkimų apimtis nurodoma Viešųjų pirkimų tarnybos tinklalapyje, adresu www.vpt.lt, skiltyje Statistika / Ketvirtinės ir metinės ataskaitos.

maisto produktų viešuosius pirkimus, kurių vertė siekė 10,2 mln. Lt ir tai sudarė 26,0 proc. bendros 2011–2013 m. e–Aukcionų būdu sudarytų sutarčių vertės (39,3 mln. Lt).

- nurodyti pagrindinius e–Aukciono taikymo privalumus (N=8)

Kokie Jūsų manymu pagrindiniai elektroninio aukciono taikymo privalumai	Atsakiusių respondentų skaičius
Užtikrina racionalaus lėšų panaudojimo tikslą	7
Užtikrina didesnę konkurenciją tarp tiekėjų	5
Procedūros paprastumas, nesudėtingumas	3
Viešojo pirkimo metu tiekėjai gali pagerinti siūlomas reikšmes (pvz., pagerina pirkimo objekto charakteristikas, kai vertinimo kriterijus ekonomiškai naudingiausias pasiūlymas)	0
Kita (nurodykite)	
Efektyvumas laiko atžvilgiu	1
Skaidrumas	1

9 pav. Pagrindiniai e–Aukciono taikymo privalumai

- nurodyti pagrindinius e–Aukciono taikymo trūkumus (N=8)

Kokie Jūsų manymu pagrindiniai elektroninio aukciono taikymo trūkumai	Atsakiusių respondentų skaičius
Nepakanka funkcionalumo CVP IS	4
Negalima procedūros taikyti tam tikrais atvejais (tam tikroms paslaugų ar tam tikroms darbų pirkimo sutartims, kurių objektas - intelektinės veiklos rezultatai, tokie kaip darbų projektavimas)	3
Procedūros sudėtingumas, nepatogumas	2
Laiko sąnaudos, per ilgi terminai	1
Kita (nurodykite)	
Nėra galimybės ištaisyti techninių klaidų vykstant aukcionui	1
Nėra visiškai aišku kaip pildyti konkrečius laukus aukciono nustatymuose, parengtose skaidrėse nepakankamai aiškiai aprašytos visų nustatymų reikšmės.	1
Atviro konkurso šablone vykdant aukcioną, tiekėjai nemato suderinimui išsiųstų aukciono kainų	1
Viešųjų pirkimų tarnybos interneto svetainėje pateiktoje instrukcijoje trūksta informacijos apie visų aukciono nustatymų funkcionalumus, neaišku, ar visos parinkty atitiks Viešųjų pirkimų įstatymo reikalavimus	1
Aukciono nustatymuose yra vienas nustatymas anglų kalba, neaiški jo paskirtis	1
Praėjus nustatytam aukciono laikui, tačiau dar napaleidus aukciono, nebėra galimybės pakoreguoti aukciono laiko	1

10 pav. Pagrindiniai e–Aukciono taikymo trūkumai

Beveik visos perkančiosios organizacijos, taikiusios e–Aukciono procedūras viešuosiuose pirkimuose, nurodė, kad pagrindinis e–Aukciono privalumas – racionalaus lėšų panaudojimo tikslo užtikrinimas. Šį privalumą nurodė 7-ios iš 8-ių, vykdžiusių e–Aukcioną, perkančiųjų organizacijų. Antroje vietoje nurodomas e–Aukcionų taikymo privalumas – didesnės konkurencijos tarp tiekėjų užtikrinimas (žr. 9 pav.).

Perkančiųjų organizacijų, taikiusių e–Aukcionų procedūras viešuosiuose pirkimuose, dažniausiai nurodomas e–Aukciono taikymo trūkumas – nepakankamas CVP IS funkcionalumas (žr. 10 pav.). Perkančiosios organizacijos, nurodžiusios šį trūkumą kaip vieną iš pagrindinių, pastebi, kad CVP IS iš esmės nėra pritaikyta e–Aukciono procedūrai, dalis funkcijų yra neveikiančios, nustatymai sudėtingi, kai kurios funkcijos netgi neišverstos į lietuvių kalbą. Taip pat, perkančiųjų organizacijų pastebėjimu, labai problematiškas e–Aukciono procedūrų vykdymas, kuomet pirkimo objektas skaidomas į daug dalių (200 ir daugiau). Dėl nepakankamo CVP IS funkcionalumo visas pasiūlytas kainas, esant dideliame pirkimo objekto dalių kiekiui, tenka suvesti rankiniu būdu.

- nurodyti, ar Jūsų atliktų e–Aukcionų metu (N=8)

Jūsų atliktų elektroninių aukcionų metu	Atsakiusių respondentų skaičius
Sutaupyta lėšų, pagerintos pirkimo objekto charakteristikos	7
Tiekėjų siūlomos kainos (ir / ar kitos pirkimo objekto charakteristikos) nesikeitė	2
Tokios analizės neatlikome	0

11 pav. e–Aukcionų taikymo rezultatai

Nepaisant nurodytų e–Aukciono taikymo trūkumų, beveik visos perkančiosios organizacijos, savo viešuosiuose pirkimuose taikė e–Aukciono procedūras (7 iš 8 perkančiųjų organizacijų), nurodė, kad jų atliktų e–Aukcionų metu buvo sutaupyta lėšų, pagerintos pirkimo objekto charakteristikos.

Perkančiųjų organizacijų, netaikiusių e–Aukciono procedūrų viešuosiuose pirkimuose (N=1 132), buvo prašoma nurodyti priežastis:

Jei netaikėte aukciono, nurodykite priežastis:	Atsakiusių respondentų skaičius
Nėra poreikio	897
Trūksta informacijos apie elektroninių aukcionų taikymą	312
Neigiama kitų perkančiųjų organizacijų patirtis	6
Nepakanka funkcionalumo CVP IS	4

Kita (nurodykite)	
Trūksta laiko e_Aukciono procedūros įsisavinimui	5
Neturi etatinio kvalifikuoto viešųjų pirkimo organizavimo specialisto	5
Trūksta informacijos apie e_Aukciono taikymo gerosios praktikos pavyzdžius	3
Papildomos laiko sąnaudos perkančiajai organizacijai ir tiekėjams, procedūros sudėtingumas	2
Apie e-Aukcioną sužinojo apklausos metu. Planuoja įvertinti E_Aukcionų taikymo poreikį ir galimybę	1
Potencialių tiekėjų nepakankama kvalifikacija dalyvauti viešajame pirkime, taikant e_Aukcioną	1

12 pav. E–Aukcionų netaikymo priežastys.

Dažniausiai nurodoma priežastis, dėl kurios perkančiosios organizacijos savo viešuosiuose pirkimuose netaikė e–Aukcionų procedūrų – *poreikio nebuvimas* (80 proc. visų perkančiųjų organizacijų, nevykdžiusių e–Aukciono procedūrų). Šios perkančiosios organizacijos, nurodė vykdančios tik smulkius, mažos vertės pirkimus, o stambesnius nei mažos vertės pirkimus – per Centrinę perkančiąją organizaciją.

Antra pagal dažnumą pasitaikanti e–Aukcionų procedūrų netaikymo priežastis – *informacijos, mokymų apie e–Aukcionų taikymą trūkumas*. Šią e–Aukcionų procedūros netaikymo priežastį nurodė apie 28 proc. visų e–Aukcionų procedūrų netaikiusių respondentų. Dažna perkančioji organizacija nurodė, kad trūksta teorinių ir praktinių žinių e–Aukcionų procedūrų organizavimui, Viešųjų pirkimų tarnybos organizuojamuose seminaruose skiriamas mažas dėmesys mokymams, susijusiems e–Aukcionų organizavimu.

Tarp e–Aukcionų netaikymo priežasčių buvo minima neigiama kitų perkančiųjų organizacijų patirtis (6 respondentai), nepakankamas CVP IS funkcionalumas (4), etatinio kvalifikuoto viešųjų pirkimų specialisto perkančiosiose organizacijose nebuvimas (5) ir kt. (žr. 12 pav.).

Išvados

E–Aukciono procedūros Lietuvos viešuosiuose pirkimuose taikomos retai. 2011–2013 m. laikotarpiu e–Aukcionų vertė išaugo nuo 1,9 iki 23,4 mln. Lt, o e–Aukciono procedūrų skaičius – nuo 13 iki 18. Bendra e–Aukcionų apimtis 2011–2013 m. laikotarpiu sudarė tik apie 0,1 proc. bendros per šį laikotarpį vykdytų viešųjų pirkimų apimties, kai, tuo tarpu Europos Sąjungos Šalyse narėse – apie 1,7 proc.⁴

Pagrindiniai e–Aukcionų taikymo nurodomi privalumai – racionalaus lėšų panaudojimo, didesnės konkurencijos tarp tiekėjų užtikrinimas, trūkumai – nepakankamas CVP IS funkcionalumas, galimybės taikyti e–Aukciono procedūrą tam tikrais atvejais nebuvimas (tam tikroms paslaugų ar darbų pirkimo sutartims, kurių objektas – intelektinės veiklos rezultatai, tokie kaip darbų projektavimas).

Beveik visos perkančiosios organizacijos, taikę e–Aukciono procedūras, nurodė sutaupę lėšų, pagerinę pirkimo objekto charakteristikas.

Pagrindinės e–Aukciono procedūrų netaikymo priežastys – poreikio nebuvimas bei informacijos ir mokymų apie e–Aukcionų taikymą trūkumas.

⁴ 2013 m. balandžio mėn. 29 d. Ekonomikos ir Statistikos darbo grupės susitikime, vykusiame Briuselyje (Belgija), PricewaterhouseCoopers AS atstovo pristatyti tarpiniai tyrimo dėl smulkaus ir vidutinio verslo dalyvavimo viešuosiuose pirkimuose galimybių rezultatai.